

- OGDEN L.J.E. 1996. Collision course: The hazards of lighted structures and windows to migrating birds. Toronto, Ontario: World Wildlife Fund Canada and the Fatal Light Awareness Program.
- ROTH T.C. II, LIMA S.L., VETTER W.E. 2005. Survival and causes of mortality in wintering Sharp-shinned Hawks and Cooper's Hawks. *Wilson Bulletin* 117, 3 :237-244.
- SOKOŁOWSKI J. 1972. Ptaki ziem polskich. Wyd. PWN, Warszawa.

Summary

Collisions of birds with window glass are an important reason for the decline in their numbers on a global scale. Billions of birds die each year as a result of these collisions, and these data are extrapolative and understated. Therefore, to learn about the scale of the phenomenon and to highlight the problem, it is worth to notice every observation, and the data should be collected, for example, in order to undertake protective measures.

Adres autora:

Ewa Zysk-Gorczyńska
Instytut Ochrony Przyrody PAN
ul. Podwale 75, 50-449 Wrocław
e-mail: szklanepulapki@gmail.com

**Magdalena Hadwiczak, Jolanta Kurjańczyk, Grzegorz Jędro, Małgorzata Goc,
Bogusław Kotlarz**

INTERESUJĄCE OBSERWACJE GĘSI MAŁYCH *ANSER ERYTHROPUS* W SŁOWIŃSKIM PARKU NARODOWYM

Interesting observations of the Lesser White-fronted Geese *Anser erythropus* in Slowinski National Park

Gęś mała *Anser erythropus* zasiedla północną Eurazję od Półwyspu Skandynawskiego po Czukotkę. Jej globalna populacja szacowana jest na 28 000–33 000 osobników, przy czym silnie zagrożona, ginąca populacja fennoskandzka, przed wiekiem szacowana na ponad 10 000 os., liczy ok. 35-55 par (Mooij 2010, BirdLife International 2015). W Polsce notowana jest regularnie, lecz nielicznie na przelotach i zimą, głównie w dolinach rzek: Biebrzy, Baryczy oraz Warty. Po rekordowym roku 2014, w którym odnotowano 25 stwierdzeń tego gatunku, jej obserwacje nie podlegają już weryfikacji przez Komisję Faunistyczną. W skali kraju liczba stwierdzeń w ostatnich latach wzrastała, co może być skutkiem lepszej wykrywalności gatunku, jak również coraz częstszych jego pojawów (Stawarczyk et al. 2017). Na Pomorzu gęsi małe spotykane są stosunkowo rzadko, najczęściej na Pomorzu Zachodnim, gdzie w latach 1988-2014 odnotowano je 8 razy, a wszystkie stwierdzenia dotyczyły pojedynczych, dorosłych ptaków (Kajzer et al. 2011, Kajzer 2015). Znacznie rzadziej gęsi małe pojawiają na Pomorzu Gdańskim, gdzie w tym samym okresie obserwowano je 2 razy (obserwacje pojedynczych ptaków) (Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Clanga.com). Dotychczas tylko raz były stwierdzone na Pomorzu Środkowym w Słowińskim Parku Narodowym (Bednorz 1983).

28 marca 2016 r. 6 gęsi małych zostało zaobserwowanych po raz pierwszy przez Jolantę Kurjańczyk na łąkach na wschodnim brzegu jeziora Gardno (polder Gardna IX) w Słowińskim Parku Narodowym. W dniach 1-20 kwietnia, ptaki te widziane były na polderze przez różnych obserwatorów. Ptaki przebywały w mieszanym stadzie kilku gatunków gęsi – gęsi białoczelnych *Anser albifrons*, gęgaw *A. anser* oraz gęsi zbożowych *A. fabalis* (fot. 1). Wszystkie spośród zaobserwowanych gęsi małych posiadały kolorowe obrączki. Z danych obrączkowania wynika, że ptaki te pochodzą ze szwedzkiego programu zasilenia populacji tego gatunku i zostały wypuszczone na terenie szwedzkiej Laponii 8 września 2015 r. w pierwszym kalendarzowym roku życia.

Program zasilenia populacji gęsi małych „Projekt Fjällgås” zapoczątkowany został w Szwecji w latach 70. XX wieku. W jego ramach w latach 1981-1999 wypuszczono 348 osobników. Program wzbudził wiele kontrowersji, gdyż niektóre spośród ptaków hodowanych w wolierze i wypuszczanych na wolność okazały się być mieszańcami z gęsią białoczelną (Ruokonen et al. 2000, 2007, Marchant i Musgrove 2011). Podstawą szwedzkiej hodowli od 2005 r. są czyste genetycznie, dzikie ptaki odłowione na Syberii (Jones et al. 2008).

Trasa migracyjna dzikiej populacji pochodzącej z Norwegii i Finlandii wiedzie przez Polskę i Węgry na zimowiska w Grecji, gdzie gęsi narażone są na dużą presję myśliwską oraz zanik siedlisk. W celu uchronienia szwedzkiej populacji przed zagrożeniami na tym zimowisku, gęsi małe pochodzące z akcji zasilenia populacji z lat 80. i 90. XX w., wypuszczane były z bernikłami białolicymi *Branta leucopsis* i migrowały z przybranymi rodzicami przez Danię i Niemcy do Holandii, na obszary bardziej bezpieczne, niż zimowiska w Grecji. Trasa ta jest coraz chętniej wykorzystywana przez ten gatunek i w latach 2003-2005 w Holandii zimowało ok. 120 tych ptaków, a w latach 2009-2012 w granicach 70-130 (Koffijberg i Winden 2013). Cztery spośród sześciu ptaków obserwowanych w Słowińskim Parku Narodowym powróciły na tereny łąkowe w szwedzkiej Laponii w 2016 r. i były widziane w stadzie dzikich gęsi małych, a w latach 2017-2018 trzy ptaki obserwowane były ponadto w Niemczech, Holandii i na Litwie.

Fot. 1. Gęsi małe zaobserwowane w mieszanym stadzie z gęsiami białoczelnymi, 01.04.2016 r., Słowiński Park Narodowy (fot. G. Jędro).

Photo 1. Lesser White-fronted Geese observed in a mixed-species flock with a Greater White-fronted Geese, 01.04.2016 r., Slowinski National Park (photo by G. Jędro).

Podziękowania

Serdecznie dziękujemy Arkadiuszowi Sikorze oraz Barbarze Gawlak za cenne uwagi dotyczące pierwszej wersji notatki.

LITERATURA

- BEDNORZ J. 1983. Awifauna Słowińskiego Parku Narodowego z uwzględnieniem stosunków ilościowych. *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk* 65: 1-101.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL 2015. *Anser erythropus*. The IUCN Red List of Threatened Species. Dostęp 16.11.2016. [<https://www.birdlife.org/>].
- CLANGA.com. Gęś mała *Anser erythropus*. Dostęp 16.11.2018. [<http://www.clanga.com/index.php/news/search/g%EA%B6+ma%B3a/>].
- JONES, T., MARTIN K., BAROV B., NAGY S. 2008. International Single Species Action Plan for the Conservation of the Western Palearctic Population of the Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus*. AEW Technical Series No. 36. Bonn, Germany.
- KAJZER Z. 2015. Rzadkie i nieliczne ptaki obserwowane na Pomorzu w roku 2012. *Ptaki Pomorza* 5: 148-159.
- KAJZER Z., GUENTZEL S., JASIŃSKI M., ŁAWICKI Ł. 2011. Rzadkie i nieliczne gatunki ptaków obserwowane na Pomorzu Zachodnim w latach 2004-2008. *Ptaki Pomorza* 2: 93-125.
- KOFFIJBERG K., VAN WINDEN E. 2013. Lesser White-fronted Geese in the Netherlands: a review of trends, phenology, distribution patterns and origin. *Sovon-rapport 2013/48*. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- MARCHANT J.H., MUSGROVE A.J. 2011. Review of European flyways of the Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus*. Research Report 595. British Trust for Ornithology, Thetford.
- MOOIJ J.H. 2010. Review of the historical distribution of the Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus* in Europe. *Ornis Svecica* 20: 190-201.
- RUOKONEN M., KVIST L., TEGELSTRÖM H., LUMME J. 2000. Goose hybrids, captive breeding and restocking of the Fennoscandian populations of the Lesser White-fronted goose (*Anser erythropus*). *Conservat. Genet.* 1: 277.
- RUOKONEN M., ANDERSSON A.C., TEGELSTRÖM H. 2007. Using historical captive stocks in conservation. The case of the Lesser White-fronted Goose. *Conservat. Genet.* 8: 197-207.
- STAWARCZYK T., COFTA T., KAJZER Z., LONTKOWSKI J., SIKORA A. 2017. Rzadkie ptaki Polski. Studio B&W Wojciech Janecki, Sosnowiec.
- TOMIAŁOJC L., STAWARCZYK T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.

Summary

Six Lesser White-fronted Geese were observed by the different observers between March 28th and April 20th, 2016 in Slowinski National Park. All of the birds were ringed and they were released in the wild in 2015 as a part of the Swedish restocking programme „Projekt Fjällgås”.

Adresy autorów:

Magdalena Hadwiczak, Grzegorz Jędro, Małgorzata Goc
Słowiński Park Narodowy
ul. Bohaterów Warszawy 1A
76-214 Smóldzino
e-mail: m.hadwiczak@slowinski.pn.pl, g.jedro@slowinski.pn.pl, m.goc@slowinski.pn.pl